

Oñembohapehávo ñe'ẽ Guarani jehaipy

Hedy Penner ha Dora Bobadilla de Cazal

Guía de estilo para una ortografía razonada del guaraní. Un instrumento práctico para profesionales. Asunción: MEC, 2010, 120p.

Ko arandukániko oguenohẽ mokõi kuñakarai, Hedy Penner ha Dora Bobadilla de Cazal, oipytyvõségui hikuái mayma guarani haihárape omboguata haña hembiaapo jehaipy rehegua peteĩ tapére año. Ha'ekuéra ombokuatia tesape'arã mayma mba'apohára rérape, oiporuséva ko ñe'ẽ jehaipy opa hendáicha ha opaichagua temikotevẽme.

Ipye oñemyesakã ha oñemohenda 30 kuaapyrã ikatútava oipytyvõ mayma guarani haihárape. Ko'ã kuaapyrã guarani tekongatu rehegua apytépe oĩhína: *signo* jeporu ojehei haña muanduhe, tyapu tigua ha *guion*; taikuéra jeporu, taipu guaranimeguáva ha ouva ambue ñe'ẽgui; ñe'ẽpehẽ ikatúva ojejuhu umi ñe'ẽ ojeपुरupyrepe, ambue ñe'ẽgui ouvape; ñe'ẽnguera'apo, mba'éichapa ñambojoaju ha ñamondohova'erã jahaikuévo; *tipografía* rehegua; teratee jehai, taha'e ñande rapicha réra, *organismos* térãkatu tenda rerakuéra; ñe'ẽnguéra ñemombykyrã ha ipahaitépe numerokuéra jehai.

Ikatukuaa ja'e oĩha ko arandukápe kuaapy are guivéma ojehesa'ỹijóva, iñambue'ỹva ha upéicha avei jajuhu mba'e pyahu iporáva'erã jaikuaaha'ã. Umíva apytépe, tekotevẽ ñanemandu'ami ko'áva rehe: a) muanduhe pu'atã ho'a ñe'ẽpehẽ ári, ndaha'ei pu'ae ári; ã) muanduhe pu'atã ikatukuaáta ojehei pu'ae paha ári (ha ojehechauka mba'éicha javépa péva ikatúta ojejapo ha mba'éicha rupípa); ch) mba'éicha rupípa tai «g» ndojeporuveiva'erã ha mba'e rehepa ikatu oñemyengovia; e) mba'éicha javépa ikatukuaáta ojehei upe puso ñe'ẽ ñepyrũhápe; ã) mba'éichapa ojehaívo ñe'ẽ ojeपुरupyre ambue idiómagui, ikatukuaa ojeporu tai «h» guaranimeguáva, umi tai guaranimegua'ỹva («d», «f» ha «ll») ha upéicha avei upe tai «rr»; g) ombohape avei teratee jehai ha umíva apytépe iñapysẽ umi tendakuéra réra, omboaje upe Léi N.º 4251, Paraguái ñe'ẽnguéra reheguápe oĩva, Art. 21-pe, he'ívo ko'ã téra ojehaikuévo ojeporuva'erãha umi tai ñe'ẽ guaranimegua.

Ko'ápe noñembohysyipáiri ko aranduka ryepýpe jajuhúva kuaapyrã guarani jehairã rehegua, ágakatu iporã ja'emi ko tembiapo ikatuha oporoipytyvõ guasute oñeñemongetakuévo upe Academia Guarani ñe'ẽ rehegua ryepýpe, oñemopyendavove omba'apo ha omohenda haña jesarekorã, mayma haihárape ñuarã.

Peteĩ mba'e ojehechakuaa ko tembiapóre: opaite mba'e oje'éva oñemopyenda tembikuaa rypy'ũme, Fonética kuaapy rupive, ha péva ohechauka ñandéve iporãha jaiporu ko'ã arandu ñamba'apóramo guarani ñe'ẽre, ani ñambohape temianu ha temimo'ã rupive año ko tembiapo ojeipykúiva ñane retã ñe'ẽ tee rehehápe.

Jepevémo hasy ñañemoĩ haña peteĩ ñe'ẽme ha hetápe ndo'aporãmo'ãi ko arandukápe he'íva, iporãva'erã jahechakuaa ojupe tuicha mba'eha pe ñañepia'ãramo, ñandepy'aguasúramo ha jagueropojáiramo pe ñane apytu'ũ reñói maymávape, oja poháicha ko'ã mokõi kuñakarai. Péicharamomante ijáta opavave omoñe'ẽvape ikatu haña oñamindu'u hese, jepémo ojoavy hemimo'ã, ikuaapy ha hembiapógui.

Mag. Ladislao Alcaraz de Silvero

ladislao.lalisi@gmail.com

ISE